

İŞ YAŞANTISINDA VE ENDÜSTRİDE RENGİN ÖNEMİ

by James L-Lathan

(Human Relations In Business),

Çev: Okutman Gülgün DENİZLİ

Endüstride rengin akıllıca kullanılışı son derece önemlidir. Renk yalnızca çalışma ortamını estetik olarak geliştirmek için değil, aynı zamanda çalışanların verimini çoğaltmak, satışı arttırmak, tehlike alanlarına bildirmek, genişliğin ve boşluğun arttığı izlenimini vermek ve müşterileri hoşnut kılmak için kullanılır. Uygunsuz renk seçimi göz yorgunluğu, ya da bitkinlik ve sonuç olarak verimliliğin kaybına neden olan yetersiz aydınlatmanın etkilerini çoğaltırken, uygun renk aydınlatmanın etkinliğinin artırır.

Renkler çalışma ortamı için seçilirken, seçimi yapan kişiler psikologun yaptığı gibi rengi dikkatle incelemek zorundadırlar. Psikolog rengi kişinin duygusal davranışını nasıl etkileyeceğini düşünerek seçer. Renkler soğuk ve sıcak renkler diye iki farklı gruba ayrılır. Soğuk renkler mavi, mor tonları ve mavinin baskın olduğu yeşil tonlarıdır. Sıcak renkler kırmızı ve sarının baskın olduğu tonlardır. Soğuk renklerin sakinleştirici, sıcak renklerin de uyarıcı bir etkisi vardır. Doktorlara göre, siyah ve beyaz renk değildir. Onların görüşüne göre beyaz ışık tüm renklerden oluşur. Oysa siyah renkten yoksundur. Bununla birlikte psikolojik olarak siyah ve beyaz renktir. Çünkü duyguları yansıtır ve görmeyle ilgili belirli etkileri olduğu kadar sembolik anlamları da vardır. Örneğin, beyaz temizlik ve masumluk, siyah ise yas sembolüdür.

Renklerin pek çok ilginç özellikleri olduğu son yıllarda iyice anlaşılmıştır. Örneğin, renk ısıya etkiler. Renk biyolojiktir. (doğanın kamuflajı) Ve de renk bir semboldür. Örneğin tatillerle ilgili renkler: Noel: kırmızı ve yeşil, Şükran günü kahverengi ve sarı, Azizler günü yortusunun arife akşamı (31 Ekim): portakal rengi ve siyah Aziz Valentine'in günü: kırmızı ve beyaz, İrlanda'nın resmi yortu günü: yeşil. Renkler davranışların ve özelliklerin de sembolü olabilir. Örneğin, kırmızının neş'eyle, mavinin farklılıkla, morun saygınlıkla, yeşilin doğayla, beyazın erdemle, siyahın resmîlik ya da keder ve bunun gibi şeylerle ilgili olduğunu düşünürüz. Renklerin insanın iştahını, ev-

İlîk ilişkilerini etkilediği, objelerin fiziksel görünümünü değiştirdiği ve iş ortamında kişilerin yaşantılarını kontrol ettiği bilinmektedir.

Genelde sıcak renkler ilgi çeker ama uzun süre insanları oyalamaz. Neşeli bir dekor, geniş insan gruplarıyla ilgilenerak asıl amacı satışların miktarını belirlemek olan perakende satış yapan mağazalarda pek çok kullanılır. Müşterilerin ilgisi çekilir. Ama bu ilgi çabucak son bulur. Bu iş firmalarının izledikleri yol bir kaç müşteriyle satış miktarını arttırmaktır. Ama daha büyük satışlar için müşteri tutmaya yarayan soğuk ve ahatlatıcı renkleri kullanırlar. Bu ortamda müşteri daha rahat harcamaya yöneltilir.

Saf renklerden iş ortamlarında nadiren yararlanılır. Çünkü düzensizlik kaynağı olma eğilimindedirler. Sonuç olarak, sağık verilen renkler (karışık renklerin değişik çeşitleridir. Manzara yeşili ya da griye benzer mavi ve yeşilin tonları nôtür olması, rahatlatması ve estetik bakımdan hoş olması nedeniyle çok iyi örneklerdir. Memurlar buldukları yer rahatlatıcı ve hoş bir renk planı içinde dekore edildiğinde daha az yorgunluk duyar ve daha verimli bir şekilde görevlerini yaparlar. Satış çabaları uygun bir dekor içinde verildiğinde daha doyurucu ve kârlıdır. Mağazada çalışanlar alışılmadığ mağaza ortamının sıcaklığından uzaklaştıklarında daha az can sıkıntısı ve yorgunluktan yakınmışlardır. Üretim dallarında çalışanlar tehlike alanları uygun bir şekilde renkle belirtildiğinde daha az kazaya uğrarlar. Belli görevler için gereksinme duyulan saptanmış işik dereceleri için uygun renk zeminleri kullanıldığından bu yana endüstride göz yorgunluğu olayında azalma olmuştur.

Ketcham aynı renklerin her birinin değişik ve kendine öğü etkileri olduğunu ileri sürer. Genel anlamda, kırmızının beyni, nabızı ve iştahu uyarması bakımından canlandırıcı bir etkisi olduğunu söyler. Pembe ve onunla ilgili tonlar neşeyi ifade eder. Sarı ve açık sarı renkler enerji verip neşeli olmaya ve iyi hissetmeye neden olurlar. Doğa rengi olan yeşil rahatlatıcı ve dinlendirici dir. Ayrıca heyecanı azaltır. Mavi sakinlik ve rahatlama duygusu verir. Spekturumun ileri uçları olan mavi ve kırmızıyı uzlaştıran mor anlaşılması güç ve canlı bir renktir. Gri nôtürdür ve duygusal uyarıyı azaltır. (İnsanı olduğu gibi gösterir.)

Renklerin kişisel uyum ve ilk şartlanmadan etkilenerak olumsuz etkiler oluşturma kapasitesi de vardır. Aşağıdaki renk uyumları ve zıtlıkları muhtemel negatif değerdeki renk çeşitlerinin örnekleridir.

a) Berrak bir sarı yeşili yeni yaprakları akla getirir ve baharın taze soğuğunu sembolize eder. Ama bulanık ve kararmış olan aynı renkler çürümeyi anımsatır.

b) Açık menekşe mavisi çok dinlendirici bir renktir. Ama menekşe tonuna

dönüşür ya da biraz grileşirse sıkıcı bir etki yapar.

c) Sarının sıcak, altın renginde ve parlak güneş ışığını akla getiren belli tonları vardır. Ama hastalık sembolü olarak tanımlanan sarı tonları da vardır. Yalnızca renklendirilmiş yüzeyin yapısını değiştirerek bir rengin etkisini değiştirmek mümkündür. Canlı bir renk, aynı renk kumaş daha sık olduğunda canlı ve iç açıcı dururken, çoğu zaman düz ve sert yüzlü bir kumaş üzerinde kaba görünür. Çünkü kumaşın kalınlığı ışık değişmelerini artırır.

Ketcham kişilik tiplerinin belli renklerle olan ilgisini düşünerek bazı kişisel izlenimlerini de açıklar. Bunlar tümüyle bilimsel olarak kabul edilmedikleri halde iğnçtirler. Dışa dönük ve atletik yapıda olanlar kırmızıya düşkündürler. Çocuklar ve bencil kişiler sarıya tutkunsurlar. Neşeli kişiler portakal rengini tutarlar. Aşk özlemi çekenler koyu kırmızıyı seçerler. Entellektüel kişiler maviye eğilim gösterirler.

Belirli renklerin belirli kişiler üzerinde değişik etkiler yaratabilmeleri ilginç bir durumdur. Örneğin, kızarmış bir deri ya da cildin kırmızılığını arttırabilen belli yeşil tonları vardır. Bu, yeşilin tamamlayıcısı olan kırmızıyı verme eğiliminden kaynaklanır. Bu renk tonları istenmeyen bir zeytinyağ tonunu verme eğilimindedir. Çok karanlık bir yüze parlaklık verme kapasitesi olan sarı tonları vardır. Pembe renk hemen hemen her zaman ve her yerde iç açıcı bir renk olduğu için solgun bir yüzü canlandıracak pembe tonları vardır. (berak bahar pembesi) Bununla birlikte kırmızının belli tonlarının solgun yüzlü kişi üzerinde oldukça iç açıcı bir etkisi vardır.

Cheskin şöyle önermektedir:

1— Giyim konusunda bilinçli bir sarısına mavinin sarıyı tamamlaması ve sarı saçını daha zengin ve altın renginde göstermesi bakımından mavi tavsiye edilir.

2— Esmer bir kişinin sarı renk grubunun aydınlık ve sıcak tonlarını kullanması yerindedir. Bej, açık kahverengi ve kakao gibi renkler esmer biri için uygun bir zıtlık sağlar.

3— Kızıl saçlı bir kadın gerçekten kızıl saçlı görünmek istiyorsa, yeşil onun rengi olmalıdır. Yeşil kırmızıyı tamamlayıcı olarak onun kızıl saçının parlamasını sağlayacaktır. Kızıl saçlı biri kırmızı giymemelidir. Çünkü o renk saçının görünüşünü donuklaştırarak değerini azaltacaktır.

4— Kahverengi saçlı ve orta yapıda bir kadın daha geniş bir renk seçimi yapabilir. Yağmur kuşağının renkleri onun seçebileceği renklerdir.

5— Beyazın sembolik bir anlamı ve psikolojik değeri vardır. Canlılık ve saflıkla ilgilidir. Genel olarak konuşmak gerekirse, beyaz tümüyle iç açıcdır.

Çünkü ışığı diğer renklerden daha çok yansıtır. ve siyah ya da parlak bir renkle zıt olduğunda en iyi etkisini göstererek cildi aydınlatır. Açık sarışınlar beyazdan fazla yararlanamazlar. Çünkü onların açık teniyle yeterince zıtlık oluşturmaz.

6— Siyah aslında sıkıcı ve psikolojik olarak olumsuz olmasına karşın birbirine yakın renkleri daha canlı hale getirerek açık ve berrak tenli olanları daha da güzelleştirir. Eğer esmer tenli biri tarafından giyilmişse, renkli aksesuarlar gereklidir.

Rengin iştahla ve yiyecek zevkiyle büyük oranda ilgisi olduğu da bir gerçektir. Bununla ilgili olarak Cheskin'in aşağıdaki deneyimi verilebilir.

Son zamanlarda bir ışıklandırma mühendisi tarafından verilen akşam yemeğinde belirtildiği gibi, yemekten hoşlanma yiyecek tadıyla ilgili olduğu kadar renk ile de ilgilidir.

Resmi bir ziyafette misafirler yerlerini aldıkları zaman tabaklar en hoş ve iştah verici yiyeceklerle doldurulmuştu. Birdenbire ışıklandırma beyazdan renkli ışıklara döndürüldü.

Biftekler safraya benzer gri bir renk aldı. Kereviz tam anlamıyla pembeye döndü. Salatalar donuk bir menekşe rengine çevrildi. Yeşil fasulyeler iri bir siyah havyar gibi görünüyordu. Süt kan kırmızısına, yumurtalar maviye ve kahve hastalık sarısına döndü.

Davetlilerin çoğu hemen iştahlarını yitirdiler. Yiyecekleri yemek için kendilerini zorlayanlar hastalandılar. Kısaca, yemek bir başarısızlık örneğiydi. Ama deney başarıyla sonuçlandı.

İlginçtir ki, evdeki renk dekorunun o evde yaşayanların duygusal durumları ve mutluluk derecesiyle önemli bir ilgisi olduğu görülmüştür. Belli araştırmalar hakim olan renk planındaki değişmeyi izleyen evlerde evlilik ilişkilerinde ve duygusal havadaki gelişmelerin olumlu sonuçları olduğunu göstermiştir. Renk dekorunun bir iş çevresindeki duygusal havayı etkilediğini iyice bildiğimizden bu olaylar şaşırtıcı değildir.

Renklerin davranışları değiştirme kapasitesi de vardır. Örneğin, siyah bir renkle boyanmış sandıkları ya da büyük kutuları kaldırılmaları istenen mağaza işçileri onların ağırlığından ve büyüklüğünden yakınmışlardır. Deney olarak kutular açık bir renge boyatılmıştır ve işçilerin bazıları bu kutuların ağırlıkça

daha hafif olmalarına ilişkin hoşnutluklarını belirtmişlerdir. Koyu yeşil bir yük taşıyan çiftlik işçileri aynı ağırlıkta açık yeşil bir yük taşıyanlardan daha çok yakınacaklardır. Çalışma ortamını geliştirmek amacıyla renkleri kullanmanın iki ana ölçüsü işçilerin tercihleri ile üretim ve verimlilikle ilgili kayıtlardır. İş yerlerinde yenilenen dekorasyon programları işçinin artan gururu, çalışma alanını temiz tutmak için gösterilen iyi niyetli çabalar, kazaları önleme, daha güzel ve renkli çevreler yanında artan bir moral gücü ile sonuçlanmıştır.